

זה מדעת. אין הוא הושש מפני מלים, לא פיוטיות. לפני משורר-אמת אין מלים פסולות ומכוערות. בולט-לאב לאשמיאן. היהודי ממושף, הוא גדול הליריקנים הפולנים בדורנו. הרעה בכשפיו, כיצד מלים של חולין-שבהולין מבהיקות בשבעת צבעי הקשת שעה שהן ניטעות במקומן הנאה להן. והן כולנו יודעים עז כמה "ורדים" ו"ירח", ומלים נאות כיוצא באלו, ריחן נבאש כשהן משמשות שלא כדרךן ושלא במקומן. בלעילעס אין הניבים הבלתי-פיוטיים גורעים מן הערך השירי — אדרבה, שירו נעשה ארצי יותר, מוצק יותר על ידי כך.

הפיכות, מלחמות, פורעניות, כולן חומר ביד המ-שורר. אלמלא קישיונו לא היה ביאליק כותב "בעיר ההרגה". אלמלא המהפכה, לא היה אלכסנדר בלוק שר "שנים עשר". מזבח העקדה באירופה עורר את א. לעילעס לכתוב כמה וכמה דברי-שירה. בעק-שנות-נעורים טבל בן הששים כמעט את המציאות הלהטת בכור רוחו. הוא צר איתה כפי שעלתה במח-שבה לפניו — יצוקה בשיש שוטף, מושלמת בדמותה, הרמוניה של תוכן וצורה. שכבת השיש מקפאה את התוכן וגותנת לו חיי-עולם, ככל שהשכבה קרה יותר, כבירה יותר, כן יארכו חיי הרעיון.

קראו נא את שיירי-הפסילים של לעילעס "הור-דוט", "משה", "שלושה יהודים", "שלמה מולכו שר לפני שריפתו", "יהודי על הים" — ובלבכם ישארו זמן רב בתיקול ובת-דיוקן של פסילי רודאן. בשיר "יהודי על הים" ילהם המשורר בצוחתא עם השריד האחרון ממאת היהודים המורדפים מהוף אל חוף והוא מציג את "חולשתו האחרונה" לפני שערי מרום שננ-עלו:

ער איז ארויף אויף העכסטער מאַסט און
דאַרט זיך צוגעבונדן.

פאַרקלעמט די ליפן זיינע פעסט, זיך
זעלבערט אָנגעצונדן.

און ס'ברענט דער ייד אין מיטן ים —
אַ ברענענדיקער פּאַקל,

פון גאַנצן ווילן וועלט-באַשאַף —
דער באַנדיקער סך-הכל.

פון אַלץ ווערט קויל און בערגער אַש
זיך טורעמען און הורבען.

די ערד האָט לעבן ניש געקאַנט און איז
געוואָרן חורבן.

נאָר אויף דעם ים ברענט אַלץ דער ייד —
אַ ליכט אין ריזן-בעכער.

די סונקען פליען איצט אַרויף און רייסן זיך
אַלץ העכער.

לפרך ה-עמד" היהודי. החסירות היא תנועת המונים וניגונה הפנימי משמש נגוד לראצינאליזם של ה-מתנגדות שאינה בונה, אלא הורסת בעצם אולת-יה. החסירות, בתפיסתו של פרץ, בינה לאישי-המון היהודי אותם עולמות, שסדרי התברה הקיימים מנעו ממנו, אדם מישראל, שחי במצוקה כלכלית ומדינית, צריך להם לאותם העולמות, שמחיים בו את הנשמה היתרה, את הטוהר המוסרי והכוננות לסבול לשם קיום דבר-מצוה.

יהודי על הים

א. סוצקבר

אַ ייד אויפן ים" מאת א. לעילעס.
ביכער-פּאַרלאַנג, ציקאַ, ניו-יאָרק.
318 עמ".

ספר-שיריו החדש של א. לעילעס (לאה'ליס) "יהודי על הים" החזירני למעין השירה היהודית ממנו נותקתי על ידי שנות הגיטו, המלחמה והנדודים. שיריו של לעילעס היו מרעשיים אותי תמיד במוסיקה החריפה, הכפורית, ואם תמצא לומר, האינטלקטואלית, שבהם, הנכנסת לא רק לאזניים, — אלא למבין איך הקר-לו של הנפש, נכנסת — ושוהה.

השירים והפואימות בספר החדש נכתבו בעשר השנים האחרונות — תקופה שמלבד יתר מעשי תקפה ואימתה יצאה תוצץ כנגד דבר האמנות וההשיכה על השירה את עולמה, תאב הייתי איפוא לקרוא עכשיו, לאחר כל השינוי שונתנו טעמנו ודעותינו, ספר חדש מאת א. לעילעס — אחד מגדולי משוררינו בלשון איריש ומן המקוריים שבהם. האם לא הטילה המלחמה ארסה בשירתו? האם לא הקדירה את עינו? ואף זאת: האם כושר קליטתו של הקורא, כשהיה? האם לא קהו חושיו בתוך החרבות?

אלמלא השירה, לא הייתי יודע אם יש אלהים, אמר, כמדומה, אנטול פראנס. על כן שמחתי משנה שמתה בראותי, עם קריאת "יהודי על הים", כי חלודת המלחמה לא אכלה את שירת המשורר, והיא גדולה מתקוותה, והקורא חש בגדולתה.

מה הם נושאי שיריו של לעילעס? בעיני, אודה, אין לדבר זה חשיבות יתרה. עומק המחשבה, תואם הניב וצילוריותו — זהו לאמיתו של דבר, נושא השיר הטוב. הענינים אשר הזמן משליך לפני המשורר לא ישפרוהו ולא יקפחוהו. משורר כלעילעס אינו נצרך לתוכן "חזק", הוא נטל משנות הסער את אשר לו. בחירת ניביו של לעילעס בריאה וגרעינית. בחי

קרים, וישתה לרויה.
 כבשירת קודמו יתואש לא המצא גם בשיר
 רתו כל סתירה בין הצד האתי והאסתטי, בין הצד
 היהודי והאנושי. הוא היה מן הראשונים לנטרע ולטפח
 בשירת אידיש את החרוז החפשי, הנכונה מתוכו, ואת
 הצורות התמורות והחדורות ביותר של שירת אירו-
 פה. ואולם בעל "יהודי על היים" הוא משורר יהודי
 לעומקו. איש כמוהו לא יתן לכוחות זרים שיכרסמו
 את תפיסת-עולמו היהודית, המוסרית, היא תוך-תוכה
 של יצירתו. הנקודה המוסרית, האנושית, קודמת לכל.
 תוכה של שירתו רצוף משמעות, שליחות לה.
 ברכה לעצמה קובעים השירים הליריים הקצרים,
 שהמופשט מתגלם בהם בצורה פלאסטית, אשר נכנסו
 בקובץ זה. בימינו הבלתי-ליריים עשויים הם להת-
 עלם מן העין, אך האמת ניתנה להאמר: שירים בני
 עשר שורות כמו "מדרגות", "חלום", "בבית-החולים"
 וכיו"ב הם נצחון שהנחילו לה לשירת אידיש אחד
 מגדולי אמניה.

(עלה בתוך-התרנים, גופו למוט הדביק הוא.
 ובחוקה הידק שפתיו, ידיו האש הדליקו,
 יוקד האיש בלב היים — לפיד המתלקח,
 למעשי בראשית כולם הוא סך-הכל קודה.
 — — — — —
 הכל הפך לגחלים, גבהו הרים של שחולת,
 הארץ לא ידעה לחיות ותהי לעי מפולת.
 רק היהודי יוקד בים — מאור בתוך גביע
 והגצים עולים פורצים למעלה, לרקיע).

הדינאמיות פורצת מן השורות, עם כל הטרא-
 גיות שבתוכן, הרי אתה נמצא נצרף ומתעלה בכוחה
 של האמנות, השיר כמשורר כקורא נגאלים על-ידי
 מחשבת האמן שנתגלמה.

לעיעלעט נחשב על המשוררים הכבדים, שלא
 קל לרדת לכוף דעתם, ובודאי לא קל להסכין אל
 אויר-החרים המיוחד במינו של "יהודי על היים". שירתו
 של לעיעלעט דומה בעיני לבאר הכויה מתחת לקרקע
 טרשים. החוסר ומגיע — ימצא מים חיים, זהובים-

בשולי החוברת

החוברת זו מסיימת כרך ראשון ל"מולד". הירחון עורר בראשית דרכו ולא הגיעה השעה ללמוד
 לקח, ואף לספם הישגים ופגימות, עוד הדרך רב לפני הירחון עד שיקיים הפצו ומשאת-נפשו להיות כלי
 נאמן למחשבת תנועת הפועלים, למדיניות העברית הבונה ולספרותנו החיה, אך ההד שמצא "מולד" ברחבי
 הארץ, בהתישבות העובדת כבסדנה שבעיר, באינטליגנציה העובדת ככתנועת הנוער, ועל הכל במחנות
 הצבא, מעיד כי הירחון כבר עושה, לפחות, חלק משליחותו. הדרך, כנראה, נכונה, האפיק אשר נכרה
 מגביר את ההצטרפות הרחנית כשם שהוא מעורר את כוח היצירה.

רוב חוברות "מולד" נמכרו ואולו. עובדה זו מדברת בעדה, אך אין פירוש הדבר שאין "מולד"
 רוצה בתוספת מנויים. ההתיקרות הכללית מעלה את ההוצאות, והירחון מתאמץ שלא להגביה את דמי
 החתימה. ריבוי התפוצה יש בו כדי להעמיד את "מולד" על קרקע מוצק ולסייע בשכלולו ובהרחבת
 יריעתו וגיוונו.

"כלליות והתבדלות בחיל-המגן העברי" הוא מתוך הרצאה שהרצה אליהו גולומב ביום עיון לפעילי
 מפלגת פועלי א"י בקיבוץ המאוחד ב"9 ביוני 1944. קטע אחר מתוך אותה הרצאה נתפרסם בחוברת 4
 של "מולד".

הארולד ניקולסון, בנו של דיפלומאט בריטי ששימש ציר ארצו בבריות שונות וכן ראש משרד
 החוץ, הוא אחד הסופרים המזהירים בבריטניה ומחברם של כמה ספרים על נושאים מדיניים, ביוגרפיים
 ואבטוביוגרפיים. ליבראל מובהק בהשקפת-עולמו, נצטרף זה לא כבר למפלגת העבודה, היה בידידי
 הציונות שנים רבות, בצעירותו, והוא מפרחי ה"פוריין אופיס", כתב אחת השיטות של הצהרת באלפור.

למנויים ולקוראים

מינהלת "מולד" מכינה כריכת-בד נאה לכרך המסתיים בחוברת זו.
 המנויים והקוראים הרוצים בכריכה מתבקשים להביא את החוברות למינהלה, רחוב שינקין 45.
 מחיר הכריכה 400 מא"י.